¶ Frantz Leander Hansen, *The Aristocratic Universe of Karen Blixen. Destiny and the Denial of Fate.* [Transl. by Gaye Kynoch] Brighton: Sussex Academic Press, 2003.

Den fundamentale idé med bogen er at vise hvordan en aristokratisk livsopfattelse er fundamentet for Blixens virke og hvordan denne idé er forbundet med et krav til litteraturen om at svare til det evige behov for udødelig substans. Det er store krav at stille til litteratur.

Hele første del består af en opsummering af hvad Blixen har skrevet i tidens løb. De bibliografiske fakta er i orden og gengivelserne af fortællingernes indhold for så vidt også, men de sidste er dog ret traditionelle, en grund til at sætte spørgsmålstegn ved denne udførlige indledning. For læseren ser det ud som om intet nyt er sket siden den første fuldstændige bog om Blixens forfatterskab, Langbaums fra 1962. Men siden har der været Aage Henriksen, Juhl og Jørgensen, Glienke, Van Hees, Rostbøll, Engberg, Heede og Selboe, som alle har haft væsentlige ting at sige. Af alle de nævnte værker skænkes kun de første to lidt opmærksomhed Hvad nytter en fuldstændig oversigt, som findes i hver eneste Blixenbog, når intet nyt siges?

I anden del derimod "When Destiny comes calling" sker der noget. Som titlen angiver, drejer det sig især om *Skæbneanekdoter* fra 1958, som jeg også betragter som central for forståelsen af forfatterskabet og digteren bag det. 'Babettes Gæstebud' er central i denne del. Det nye og interessante i opfattelsen af fortællingen er ideen om at Babette optræder som vrangsiden af medaljen, det vil sige som repræsentant for det liv søstrene i Berlevaag kunne have levet hvis de havde givet efter for ungdommens og kærlighedens kald. Derfor er det ikke tilfældigt at Babette sendes til Berlevaag af netop den ene søsters elsker, musikeren Papin, hvis kærlighed Philippa syntes at besvare intuitivt, men ikke vidste at omsætte i handling. Babette er således spøgelset fra fortiden

som på mirakuløs vis er kommet tilbage.

Søstrenes angst for det overdådige franske måltid bunder i en angst for en heksesabbat, som ville være det modsatte af nadveren med faderen og de tolv apostle som måltidet var ment som. Skildpadden er slangen, den sorte kulinariske bog ligner Koranen og skildpadden med slangehovedet og det uigennemtrængelige skjold bliver til Kabaa – Mekkas hellige sten. En flot udlægning som forklarer søstrenes angst bedre end hvis den skulle bunde i manglende erfaring, grundet den restriktive religiøse kreds de er opvokset i.

Babette repræsenterer Philippas artistiske side, den aldrig udfoldede verdslige kunstneriske karriere. Hun er vingestækket i faderens paradis, det lille Berlevaag. 'Paradiset' bliver et væsentligt begreb i Leander Hansens videre opfattelse af Blixens figurer og hende selv, idet det står for det borgerligt pæne og det begrænsende. Babette er dog blevet kunstner i virkelighedens verden. Når Philippa til sidst i fortællingen vil trøste Babette med at hun i Paradis vil henrykke englene, stivner Babette "som en marmorstatue" i hendes arme. Replikken om at henrykke englene har altid været tolket som den positive udgang på historien, men Leander Hansen har ret: så snart Blixens kvinder sammenlignes med sten, opal eller marmor, er der noget helt galt. Babette kan ikke vente på Paradis, hun er kunstner nu, men efter det store måltid for Berlevaags engle i Paradis er der kun det daglige øllebrød igen. Hun kan ingen steder rejse hen, så at hun for fremtiden vil være lige så stivnet i sin kunst som Philippa har været det alle sine dage. Deri ligger tragedien.

Flugten fra Paradis lykkes derimod for den dukkeagtige Lise fra 'Ringen' i sit idylliske ægteskab, takket være mødet med fåretyven, "farlig som en Ulv". Lise er kommet ind i ægteskabet som et uskyldigt lam, opdraget i de borgerlige dyder af en Grandmamma. Parallellen som Leander Hansen drager mellem Rødhætte, bedstemor og ulven er så soleklar, at det er et under ingen har

bemærket den før.

Forfatteren drager ligeledes en parallel mellem fåretyven og Babette, de er begge dækket af blod og snavs fra det rigtige liv og sammenlignes med vilde dyr. (Alene dette burde være nok til at så tvivl hos læseren om hvem der er helten i fortællingen, idet vilde dyr simpelthen står højest i Blixens hierarki, hvor dyr kommer over mennesker og vilde dyr befinder sig på højeste trin). Som søstrene møder djævelen i Babettes heksekunster, hører Lise fåretyven omtalt som en djævel, hvilket som regel også er et fortrin hos Blixen, men kun for de frygtløse, de rigtige aristokrater. Mødet mellem tyven og Lise på "det hemmelige sted" – en *locus amoeni* – symboliserer seksualitet eller deflorering, der får sin kulmination når tyven vikler Lises fine hvide lommetørklæde – hymen – om sin blodige kniv. Hvorefter han lukker sine øjne i henrykkelse. Klarere kan det ikke siges hos Blixen.

I 'Babettes Gæstebud' er der en lignende forførelsesscene mellem Papin og Philippa i en duet fra operaen *Don Juan*, men dèr blev den ikke konsummeret, som Leander Hansen siger. Lises frygtløshed kan, som så ofte hos Blixen, befri hende fra fangenskabet i Paradiset, som er mere dødeligt end mødet med snavset og blodet, det rigtige liv.

Dette tema, ulevet liv i borgerligt fangenskab, modsat det utæmmede, frygtløse, aristokratiske liv, Danmark versus Afrika, udgør temaet i bogens tredje del: 'Life and Tale'. Leander Hansen mener at skellet mellem faderens aristokratiske baggrund og familie modsat moderens pæne *middle class*-miljø ligger til grund for Blixens evige længsel efter Afrika og det oprindelige, hvor hun i det virkelige liv var nødt til at vende hjem til mor i Rungstedlund. Det er så i forfatterskabet Blixen giver udtryk for sin afsky. Men problemet er jo at det især er kvinderne i forfatterskabet der bukker under for presset og kravene om det pæne, tilpassede liv. Dette er skæbnen der nævnes i bogens anden del: 'When Destiny comes calling'. Hvad Leander Hansen ikke nævner, men hvad der

må have spillet en rolle i valget om at rejse hjem til Danmark efter farmens fallit, er Blixens hang til luksus. Og det er kun moderen og moderens penge der kan skaffe hende den. Hun kunne være blevet i Afrika, idet Denys Finch-Hatton havde tilbudt hende sit lille hus ved havet i Mombasa. Men Blixen tænkte stort og krævede stort: store omgivelser og tjenerskab skulle der til. Det er derfor hun til sidst bukker under for den trykkende, men trygge tilværelse i Danmark.

Det Leander Hansen ligeledes undlader at omtale, og som spiller en i mine øjne afgørende rolle, er den psykologiske kilde ambivalensen udspringer af. Den er ikke blot socialt bestemt. Faktum er at den udgør den virkelige tragedie i Blixens valg, idet man kan flygte fra de sociale krav, men ikke fra en tidlig afgjort psykologisk skæbne. Den form for tvang og overbeskyttelse, som moderen og hendes familie udøver, holder pigen fangen i en ambivalens der på én gang vil ud af favnen og ind i den. Ambivalensen er ikke symptom på et valg mellem en aristokratisk fader og en borgerlig moder, men på en meget tidlig moder-barn problematik, som er præ-ødipal og som ikke kan overkommes uden den gøres bevidst. Og bevidstheden findes desværre kun på det senere sociale niveau, men ikke dèr hvor problemet opstod. Hvilket viser at denne bog giver både klare, nye synspunkter og stof til videre tænkning.

Annelies van Hees, Universiteit van Amsterdam